

HÅKON SOLBU TRÆTTEBERG OG ØYVIND BUGGE SOLHEIM

# Turmat fra hele verden

Evaluering av et prosjekt om friluftsliv og inkludering

# Turmat fra hele verden

## Evaluering av et prosjekt om friluftsliv og inkludering

Håkon Solbu Trætteberg og Øyvind Bugge Solheim

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor  
Rapport 2026:2

© Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor  
Rapport 2026:2

**Institutt for samfunnsforskning**

Munthes gate 31  
Postboks 3233 Elisenberg  
0208 Oslo

**NORCE Hovedkontor**

Nygårdsgaten 112  
5008 Bergen

ISBN (digital): 978-82-7763-889-8

ISSN (digital): 1891-2176

[www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn](http://www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn)

# Innhold

<b>Forord</b>	<b>4</b>
<b>Sammendrag</b>	<b>5</b>
<b>English Summary</b>	<b>6</b>
<b>1 Innledning</b>	<b>7</b>
Turmat fra hele verden – friluftsliv, frivillighet og inkludering	10
Problemstillinger i rapporten	11
Data og metode	12
Spørreundersøkelse	12
Fokusgruppeintervju	13
Veikart for resten av rapporten	14
<b>2 Funn fra spørreundersøkelsen: organisasjonenes perspektiver på Turmat fra hele verden</b>	<b>15</b>
Kjennskap til og bruk av Turmat fra hele verden	15
Målgrupper	19
Rekruttering	20
Inkludering	21
Nytteverdi av ressurser fra Turmat fra hele verden	23
Behov for ressurser videre	24
Foreningene som ikke kjente til Turmat fra hele verden	25
<b>3 Kvalitative undersøkelser av deltakere og frivilliges perspektiv på Turmat fra hele verden</b>	<b>26</b>
Betydningen av Turmat fra hele verden	27
Betydningen av å fremme den enkeltes tilgang til friluftsliv	27
Betydningen for organisasjonenes samarbeid	28
Turmat fra hele verden som brobygger	29
Turmat fra hele verden som møteplass	31
Praktiske forhold i gjennomføringen av Turmat fra hele verden-aktivitet	32
<b>4 Avslutning</b>	<b>35</b>
<b>Litteratur</b>	<b>38</b>

# Forord

Denne rapporten er bestilt av Norsk Friluftsliv og er utarbeidet som en evaluering av inkluderingstiltaket Turmat fra hele verden. Formålet har vært å undersøke hvordan tiltaket fungerer i praksis, og hvilken betydning det har for organisasjoner, frivillige og deltakere.

Vi vil rette en særlig takk til Mari Kolbjørnsrud i Norsk Friluftsliv, som har vært vår kontaktperson gjennom arbeidet med rapporten. Hennes tilgjengelighet, engasjement og gode samarbeid har vært en viktig forutsetning for gjennomføringen av studien.

Videre vil vi takke Daniel Stoltenberg for grundig kvalitetssikring og nyttige faglige innspill i slutfasen av arbeidet.

En stor takk rettes også til alle som tok seg tid til å svare på spørreundersøkelsen. Deres bidrag har gitt et verdifullt empirisk grunnlag for analysene i rapporten. Vi vil også takke alle som stilte opp i kvalitative intervjuer og delte sine erfaringer med og refleksjoner om Turmat fra hele verden. Disse samtalene har gitt viktige innsikter i hvordan Turmat fra hele verden oppleves og praktiseres lokalt.

Til sist vil vi understreke at eventuelle tolkninger og konklusjoner i rapporten står for forfatterens regning.

# Sammendrag

<b>Forfatter</b>	Håkon Solbu Trætteberg og Øyvind Bugge Solheim
<b>Tittel</b>	Turmat fra hele verden
<b>Sammendrag</b>	<p>Denne rapporten presenterer en evaluering av Turmat fra hele verden, som er et inkluderings tiltak utviklet av Norsk Friluftsliv med mål om å senke terskelen for deltakelse i friluftsliv for barn og unge som har innvandrerbakgrunn, og/eller kommer fra lavinntektsfamilier. Tiltaket tar utgangspunkt i at mat er en universell og inkluderende praksis, og forsøker å bygge bro mellom norsk turkultur og internasjonale matkulturer. Gjennom å anerkjenne deltakernes egne erfaringer og ressurser ønsker prosjektet å skape møteplasser preget av likeverd, mestring og kulturutveksling.</p> <p>Studien undersøker hvordan Turmat fra hele verden er tatt i bruk blant frivillige organisasjoner, hvordan frivillige vurderer verktøyet, og hvordan deltakerne selv opplever aktivitetene. Analysen er basert på en spørreundersøkelse blant lokallag i frivillige organisasjoner samt kvalitative intervjuer og fokusgruppeintervjuer med frivillige og deltakere som har erfaring fra konkrete arrangementer. Datamaterialet gir innsikt både i hvordan organisasjonene har tilpasset seg tiltaket, og i hvordan enkeltpersoner har opplevd det å delta.</p> <p>Funnene viser at Turmat fra hele verden i stor grad fungerer etter intensjonene. Mat framstår som en lavterskelinngang til friluftsliv og frivillighet og som en arena der deltakernes kulturelle kunnskap og ferdigheter verdsettes. Særlig for personer med lite tidligere erfaring med friluftsliv bidrar tiltaket til økt trygghet i bruk av naturen og til opplevelser av mestring. For mange deltakere har aktivitetene også fungert som en inngangsport til videre deltakelse, både i friluftsliv og i andre sosiale og frivillige sammenhenger.</p> <p>Samtidig avdekker studien viktige nyanser. Ambisjonen om å skape brobyggende sosial kapital utfordres i praksis av behov for tilpasninger, blant annet gjennom kjønnssegregerte aktiviteter for å sikre trygghet. Det er også variasjon i hvordan koblingen mellom mat og friluftsliv vektlegges, særlig i store og åpne arrangementer der turkomponenten kan komme i bakgrunnen. Videre viser studien at organisatorisk kapasitet har stor betydning for gjennomføringen: Mindre organisasjoner er i større grad avhengige av enkel og fleksibel finansiering.</p> <p>Kjennskapet til Turmat fra hele verden varierer betydelig mellom organisasjonene. Kunnskapen er størst blant organisasjoner som allerede har som mål å rekruttere personer med minoritetsbakgrunn, noe som tyder på at tiltakets potensial kan bli enda større hvis flere organisasjoner aktivt bidrar til inkludering.</p> <p>Samlet viser rapporten at Turmat fra hele verden er en fleksibel og kreativ modell for inkludering i frivillighet og friluftsliv. Tiltaket bidrar til mestring, myndiggjøring og sosial kapital på individnivå, og det gir organisasjonene et verktøy for inkluderingsarbeid. Funnene understreker imidlertid at realiseringen av prosjektets verdier avhenger av organisatoriske rammebetingelser, tilpasning til deltakernes behov og kvalitet i gjennomføringen. Erfaringene fra prosjektet gir dermed viktige innsikter for framtidig inkluderingsarbeid i frivillig sektor.</p>
<b>Emneord</b>	Inkludering, friluftsliv, frivillighet, matkultur, mangfold

# English Summary

**Author** Håkon Solbu Trætteberg og Øyvind Bugge Solheim  
**Title** Outdoor Cooking from Around the World: Outdoor Recreation and Inclusion in Practice

**Summary** This report presents an evaluation of Outdoor Cooking from Around the World (Turmat fra hele verden), an inclusion initiative developed by Norsk Friluftsliv with the aim of lowering the threshold for participation in outdoor recreation among children and young people with immigrant backgrounds and/or from low-income families. The initiative is based on food as a universal and inclusive practice and seeks to build bridges between Norwegian outdoor culture and international food cultures. By recognizing participants' own experiences and resources, the project aims to create meeting spaces characterized by equality, mastery, and cultural exchange.

The study examines how Outdoor Cooking from Around the World has been implemented by voluntary organizations, how volunteers assess the tool, and how participants themselves experience the activities. The analysis is based on a survey conducted among local branches of voluntary organizations, as well as qualitative interviews and focus group interviews with volunteers and participants who have experience from specific events. The data provides insight into both organizational adaptations of the initiative and individual experiences of participation.

The findings show that Outdoor Cooking from Around the World largely functions in line with its intentions. Food appears as a low-threshold entry point to outdoor recreation and volunteer engagement, and as an arena in which participants' cultural knowledge and skills are recognized and valued. Particularly for individuals with limited prior experience of outdoor recreation, the initiative contributes to increased confidence in engaging with nature and to experiences of empowerment. For many participants, the activities have also served as a gateway to further involvement, both in outdoor recreation and in other social and voluntary contexts.

At the same time, the study reveals important nuances. The ambition to foster bridging social capital is challenged in practice by the need for adaptations, including gender-segregated activities to ensure feelings of safety. There is also variation in how strongly the link between food and outdoor recreation is emphasized, particularly in large and open events where the outdoor component may become less prominent. Furthermore, the study shows that organizational capacity is of great importance to implementation: smaller organizations, which often reach the most vulnerable target groups, are more dependent on simple and flexible funding structures.

Awareness of Outdoor Cooking from Around the World varies significantly between organizations. Knowledge of the initiative is greatest among organizations that already have explicit goals of recruiting participants with minority backgrounds. This suggests that the initiative's potential could be even greater if more organizations actively work toward increased inclusion.

Overall, the report shows that Outdoor Cooking from Around the World is a flexible and creative model for inclusion in voluntary work and outdoor recreation. The initiative contributes to mastery, empowerment, and social capital at the individual level, while also providing organizations with a tool for inclusion efforts. However, the findings underscore that the realization of the project's values depends on organizational conditions, adaptation to participants' needs, and the quality of implementation. The experiences from the project offer valuable insights for future inclusion work in the voluntary sector.

**Index terms** Inclusion, Outdoor recreation, Volunteering, Food culture, Diversity

# 1 Innledning



Foto: Paulina Cervenka

Denne rapporten oppsummerer og evaluerer Turmat fra hele verden. Turmat fra hele verden er et inkluderingstiltak utviklet av Norsk Friluftsliv som skal motivere flere til å bruke naturen gjennom gode mat- og turopplevelser. Prosjektet har som mål å åpne friluftslivet for et bredere mangfold av mennesker ved å ta utgangspunkt i deltakernes egne mattradisjoner og synliggjøre det kulturelle mangfoldet knyttet til mat fra ulike deler av verden. Sentralt står ønsket om å skape møteplasser mellom kulturer og å knytte sammen norsk turtradisjon med internasjonale mattradisjoner.

Ikke alle opplever at de finner sin plass i den etablerte norske turkulturen, men alle har et forhold til matkultur. Å lage og dele mat kan være en inkluderende og sosial aktivitet som styrker tilhørighet, relasjoner og gjensidig læring. Gjennom slike aktiviteter er tiltaket ment å skape muligheter for å forene ulike kulturelle uttrykk, der hver deltaker får bidra med egne erfaringer og ressurser for å legge et grunnlag for fellesskap bygget på likeverd og gjensidighet. Når mennesker kjenner igjen elementer fra sin egen matkultur i friluftslivet, kan dette også styrke opplevelsen av mestring og senke terskelen for å delta.

Norsk Friluftsliv er fellesorganisasjonen for de frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge. Organisasjonen samler 19 landsdekkende medlemsorganisasjoner, som til sammen representerer rundt én million medlemskap fordelt på om lag 5 000 lag og foreninger over hele landet. Norsk Friluftsliv arbeider for å fremme friluftsliv som kilde til helse, livskvalitet, naturopplevelser og fellesskap, og for å gjøre friluftsliv tilgjengelig for hele befolkningen. Norsk Friluftsliv jobber for å styrke friluftslivets posisjon i samfunnet, de frivillige friluftslivsorganisasjonenes økonomiske rammevilkår, og friluftslivets naturgrunnlag.

Prosjektet ønsker samtidig å berike norsk friluftsliv ved at personer med innvandringsbakgrunn deler sine mattradisjoner gjennom oppskrifter og matlaging i ulike arrangementer. Slik kan de som er vokst opp med klassiske norske turvaner, bli kjent med nye smaker og kulturer, mens deltakere med innvandringsbakgrunn får mulighet til å bidra aktivt med sin kunnskap og erfaring. Tiltaket har særlig ønsket å inkludere mennesker som har innvandringsbakgrunn, og/eller som kommer fra lavinntektsfamilier.

Det er stor variasjon i innhold og innretning på aktivitetene. Et illustrerende eksempel er Stavanger Turistforenings arrangement *Friluftslivsfest etter fasten*, en utendørs id-markering i Kvaleberg park med aktiviteter, lek og mat fra ulike kulturer. Arrangementet samler barnefamilier med ulik bakgrunn og fungerer som en lavterskelinngang til friluftsliv og frivillighet. I 2025 deltok rundt 700 personer. Et annet eksempel er samarbeidet mellom 4H og Wild X i Bodø der ungdommer med ulik bakgrunn møttes for å lage og dele turmat inspirert av marokkansk og pakistansk matkultur. Aktiviteten kombinerte matlaging, friluftsliv og sosialt fellesskap. Aktiviteten viser hvordan deltakernes kulturelle kompetanse kan bli en ressurs som skaper mestring, fellesskap og kulturutveksling i friluftslivet.

Turmat fra hele verden startet våren 2017 etter innspill fra og i samarbeid med medlemsorganisasjoner i Norsk Friluftsliv og samarbeidsorganisasjoner, og i 2021 ble det videreført som et fullskalaprojekt med støtte fra Sparebankstiftelsen DNB. Prosjektet forsøker å inspirere barn og unge til å utforske naturen gjennom positive og inkluderende mat- og naturopplevelser.

I denne rapporten analyserer vi hvordan prosjektet har fungert for organisasjonene, og hvilke erfaringer personer som har brukt verktøyet, har gjort seg. Utgangspunktet er målene Norsk Friluftsliv selv har satt for Turmat fra hele verden. De har formulert følgende hovedmål:<sup>1</sup>

Hovedmålet med tiltaket er [...] å introdusere barn og unge i lavinntektsfamilier og/eller med innvandrerbakgrunn for friluftsliv som en arena for fysisk aktivitet og felleskap.

Tiltaket har følgende delmål:

- bygge bro mellom internasjonal matkultur og norsk turkultur
- få flere barn og unge ut i naturen og dele gode mat- og turopplevelser
- skape en arena for mestring og kulturutveksling
- stimulere til fellesskap, tillit og tilhørighet i lokalsamfunn
- gi grunnleggende opplæring i norsk turkultur og friluftslivskompetanse

Målgruppen er barn og unge i lavinntektsfamilier og med flerkulturell bakgrunn, generelt aldersgruppen 7–19 år, og spesielt alderen 13–16 år, da det er stort frafall i fritidsaktiviteter i aldersgruppen 13–16 år.

Vi bruker den samme forståelsen av ordet friluftsliv som Miljødirektoratet<sup>2</sup>:

Å drive friluftsliv er å oppholde seg eller være i fysisk aktivitet i naturen. Det kan være i skog og mark, på fjellet eller ved kysten – eller i parker, på turveier og andre grønne områder i byer og tettsteder

For å oppnå målene benyttes tre hovedtiltak, nemlig kompetansebygging, stimuleringsmidler og synlighet og formidling:

## 1. Kompetansebygging

Det er utarbeidet en veileder om hvordan Turmat fra hele verden kan brukes som inkluderingsverktøy. Veilederen inneholder en opplæringsdel om temaer som utstyr og matingredienser, eksempler på opplegg, tips til gjennomføring av Turmat fra hele verden-aktiviteter og en egen del rettet mot ansatte i skoler og barnehager. Veilederen finnes digitalt og kan bestilles gratis i papirversjon.

Veilederen blir også brukt som grunnlag for praktiske kurs som holdes for aktivitetsledere i organisasjoner og studenter i lærerutdanningen.

Alle som melder interesse, får tilsendt et nyhetsbrev fire ganger i året, med inspirasjon, eksempler og ressursmaterieell knyttet til Turmat fra hele verden.

---

<sup>1</sup> Målene er hentet fra prosjektskissen «Turmat fra hele verden 2024–2026»

<sup>2</sup> <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/friluftsliv/friluftsliv-og-allemannsretten/friluftsliv>

## 2. Stimuleringsmidler

I flere år har Norsk Friluftsliv tildelt stimuleringsmidler til arrangementer der Turmat fra hele verden anvendes som et inkluderingsverktøy. Midlene gis til frivillige lag og foreninger, basert på en enkel søknad etter bestemte krav. Stimuleringsmidlene lyses ut årlig.

## 3. Synlighet og formidling

Ressursnettstedet turmat.no fungerer som en viktig plattform for inspirasjon, praktiske råd og eksempler på hvordan verktøyet kan brukes i inkluderingsarbeid. Nettstedet har filmer med opplæring og eksempler fra praksis. På nettsiden finnes mange oppskrifter fra ulike land som er testet og tilpasset matlaging i naturen.

## Turmat fra hele verden – friluftsliv, frivillighet og inkludering

Turmat fra hele verden er utviklet som et inkluderingsverktøy som forener norsk turkultur med internasjonal matkultur. Målene er utviklet med bakgrunn i at personer med innvandringsbakgrunn og med dårlig økonomi har mindre erfaring med friluftsliv enn andre deler av befolkningen (Dalen & Oppøyen, 2023). Dette har klare paralleller i andre deler av frivilligheten i Norge. På tvers av sektorer er det slik at folk med lav inntekt og innvandringsbakgrunn er dårligere representert enn andre grupper i befolkningen (Fladmoe, Eimhjellen et al., 2024). Turmat fra hele verden tar dermed tak i en problemstilling som ikke bare er friluftslivsspesifikk, den er aktuell for hele den frivillige sektoren og samfunnet for øvrig.

Tiltaket er dermed et foregangsprosjekt ved at det på en kreativ måte prøver å skape mestringsarenaer for å introdusere frivillighet og friluftsliv for nye grupper, men på en slik måte at disse kan oppleve mestring og det å være de som kan lære bort, og ikke bare de som mottar opplæring. Dette skjer gjennom at deltakernes egne ressurser – kunnskap om mat, kultur og tradisjoner – anerkjennes og gis en sentral rolle. Slik myndiggjøring («empowerment») handler om å styrke individers mulighet til å påvirke eget liv og delta aktivt i samfunn og fellesskap. I frivilligheten kan dette omfatte alt fra å oppleve mestring i nye aktiviteter til å få reell innflytelse over aktivitetens innhold. Ved å ta i bruk kompetansen til deltakerne reduseres asymmetrien mellom «de som lærer bort», og «de som blir lært opp». Samtidig viser frivillighetsforskningen at myndiggjøring ikke er en automatisk effekt av å delta: Det forutsetter at aktivitetene er organisert slik at deltakerne faktisk får beslutningsrom og opplever at deres bidrag har betydning (Enjolras, Steen-Johnsen et al., 2012).

Selv om erfaringene fra Turmat fra hele verden ikke nødvendigvis kan anvendes direkte på andre felt, kan de likevel gi kunnskap om hvordan vi kan nærme oss inkludering i norsk frivillighet og i samfunnet for øvrig.

Den norske integreringsmodellen er sentrert om arbeidslivet, men de senere årene har sivilsamfunnet fått en større rolle (Haaland & Wallevik 2017, Eimhjellen, Espegren et al., 2021, Kunnskapsdepartementet 2021). Tanken er at deltakelse i frivilligheten kan gi muligheten til individuell utvikling i form av å bygge kompetanse og kapasitet som er nyttig i andre deler av det norske samfunnet. Videre gjør mangfoldet av arenaer for deltakelse og den lave inngangsterskelen at det finnes mange ulike aktiviteter der man kan oppleve mestring. Særlig for grupper med bakgrunn fra kulturer som står langt fra den norske, kan det være utviklende å få delta på arenaer der deres særegenheter ikke er en ulempe, men tvert imot en ressurs.

Frivillige organisasjoner blir ofte trukket fram som avgjørende for den sosiale kapitalen i samfunnet (Putnam & Leonardi 1993). Sosial kapital viser til ressursene som ligger i relasjoner mellom mennesker – tillit, normer og nettverk som gjør samarbeid lettere. Når det gjelder sosial kapital, skiller man ofte mellom bindende (bonding) sosial kapital, som handler om sterke bånd innenfor en gruppe (for eksempel nære venner, familie eller et tett lokalmiljø), og brobyggende (bridging) sosial kapital, som handler om bånd mellom ulike grupper, og som gir tilgang til nye perspektiver, informasjon og muligheter. *Den bindende varianten* skaper trygghet og støtte, mens *den brobyggende* skaper broer på tvers av sosiale skillelinjer og utvider horisonten. Begge former er nødvendige for et velfungerende samfunn, men i integreringsdebatten er det gjerne mekanismer for å skape brobyggende sosial kapital som har fått mest oppmerksomhet (Eimhjellen, Espegren et al., 2021).

Med denne forståelsen er ambisjonen til Turmat fra hele verden å skape brobyggende sosial kapital gjennom å lage møteplasser og bygge relasjoner mellom det norske og personer med innvandringsbakgrunn fra ulike kulturer. Virkemidlet er å skape møteplasser, men også å fylle møteplassene med innhold som gir mestringsfølelse for ulike grupper, og som anerkjenner ulik, kulturelt betinget, kompetanse som gjør at alle potensielt skal kunne bli myndiggjort («empowered»).

## Problemstillinger i rapporten

I denne rapporten tar vi utgangspunkt i målene Norsk Friluftsliv selv har satt for Turmat fra hele verden. Med dette som utgangspunkt og basert på hva vi vet om forholdet mellom sivilsamfunn og integrering, har vi utviklet problemstillinger som skal kunne si noe om hva Turmat fra hele verden betyr for organisasjonene som bruker verktøyet, og for enkeltpersonene som deltar. Vi vil i rapporten forsøke å besvare tre beslektede problemstillinger:

1. Hvordan har Turmat fra hele verden blitt tatt i bruk som inkluderingsverktøy blant medlemsorganisasjonene i Norsk Friluftsliv og samarbeidsorganisasjoner?

2. Hvilke vurderinger av Turmat fra hele verden har de frivillige som har gjennomført tiltaket i medlemsorganisasjonene i Norsk Friluftsliv og samarbeidsorganisasjoner?
3. Hva synes deltakerne om Turmat fra hele verden, med tanke på målsettingene i tiltaket?

## Data og metode

For å besvare problemstillingene har vi gjennomført en spørreundersøkelse blant ledere av lokallag av frivillige organisasjoner som er medlem av Norsk Friluftsliv, samt blant lederne av alle friluftslivsorganisasjoner og samarbeidsorganisasjoner som har mottatt stimuleringsmidler til Turmat fra hele verden-aktivitet. Spørreundersøkelsen ble også sendt ut til sentrale personer innen mangfold og inkludering i medlemsorganisasjonene og samarbeidsorganisasjoner. I tillegg har vi gjennomført kvalitative intervjuer med folk som har vært involvert i konkrete arrangementer.

### Spørreundersøkelse

For å få et overblikk over bruken av Turmat fra hele verden sendte vi ut en spørreundersøkelse til lokallag i medlemsorganisasjonene til Norsk Friluftsliv. Undersøkelsen ble også sendt ut til foreninger som hadde vært i kontakt med Norsk Friluftsliv og brukt Turmat fra hele verden i sine aktiviteter. Totalt sendte vi litt over 2 500 invitasjoner til undersøkelsen og fikk svar fra litt over 160 lokallag. Vi sendte undersøkelsen til lokallag både med og uten erfaring med Turmat fra hele verden. Som ventet ble dermed svarandelen liten siden undersøkelsen neppe ble opplevd som relevant av de som ikke kjente til Turmat fra hele verden. Vi valgte likevel å gå bredt ut for å få best mulig kontekst til svarene våre. Den første invitasjonen ble sendt ut 8. desember 2025, og vi sendte to purringer i etterkant. Svarene kom fra lokallag i flere nasjonale organisasjoner, og totalt er 15 forskjellige organisasjoner representert. Dette var både organisasjoner som har tur som hovedformål, slik som DNT, og organisasjoner der tur bare er en del av et bredere spekter aktiviteter, slik som 4H og Røde Kors. I tillegg fikk vi svar fra organisasjoner som jobbet mer spesifikt med personer med innvandringsbakgrunn, slik som MiR og Wild X. I alt sa 80 prosent av organisasjonene som har svart, at de er en friluftsansettelse, og det store flertallet av svarene (tre av fire) kommer fra medlemsorganisasjoner i Norsk Friluftsliv. Vi spurte også om størrelsen på organisasjonen og svarene her varierte fra under ti medlemmer til over 25 000.<sup>3</sup> Som vi vil se i analysene nedenfor, er det ikke bare lokallag som har god kjennskap til Turmat fra hele verden, som har svart. Selv om vi kan anta at lokallag som har gjennomført Turmat fra hele verden-aktiviteter, har svart i større grad enn andre, har bare omtrent halvparten av lokallagene som har svart, kjennskap til Turmat fra hele verden.

---

<sup>3</sup> Vi antar at det siste vil gjelde moderorganisasjonen og ikke lokallaget.

## Fokusgruppeintervju

For å belyse hvordan Turmat fra hele verden-aktiviteter oppleves av deltakere og frivillige, har vi gjennomført personlige intervjuer og fokusgruppeintervjuer med begge grupper. Disse intervjuene ble gjennomført høsten 2025 og vinteren 2025–2026 og inkluderte deltakere som har vært til stede på arrangementer, og lokale frivillige som hadde bidratt til å organisere arrangementene. Som vi skal komme nærmere inn på, er det noen ganger flytende overganger mellom frivillige og andre deltakere. Til grunn for rapporten ligger det 13 slike intervjuer med til sammen 25 informanter.

Noen av intervjuene ble gjennomført personlig og noen ved hjelp av Zoom. Ved å gjennomføre intervjuer på Zoom ble det mulig å nå mennesker i hele landet.

Utvalget av informanter ble gjort strategisk for å kunne trekke mest mulig sikre slutninger om problemstillingene. Med kun et mindre utvalg informanter er det viktig at hver kan belyse temaet på en god måte slik at vi best mulig kan besvare forskningsspørsmålene. Det primære kriteriet for utvalg av informanter var at de skulle være personer som hadde relevante erfaringer med arrangementer som benytter Turmat fra hele verden som inkluderingsverktøy. Derne st søkte vi en variasjon geografisk, mellom ulike deler av landet, og mellom ulike typer organisasjoner. Det var 4 menn og 21 kvinner som ble intervjuet. Denne skjevheten var ikke noe vi søkte, men var en konsekvens av hvem vi kom i kontakt med. Vi har tatt høyde for dette når vi har fått svar på hvilke grupper Turmat fra hele verden passer for. Rent praktisk ble informantene rekruttert via en kontaktperson i Norsk Friluftsliv, som igjen forhørte seg i relevante organisasjoner som hadde omfattende erfaring med å bruke verktøyet. Dette åpner for en slagside av type informanter som ble valgt, ved at vi i utgangspunktet var i kontakt med personer som hadde erfaringer fra vellykkede arrangementer, men det var en pragmatisk løsning for å komme i kontakt med folk som kunne belyse problemstillingen.

Landbakgrunn til deltakerne har ikke vært noe kriterium i utvalg av informanter. Vi har likevel fått variasjon i bakgrunn blant de vi har snakket med.

Alle intervjuene ble tatt opp med båndopptaker eller ved hjelp av opptaksfunksjonen i Zoom. Videre ble det skrevet en intervju rapport fra hvert intervju. Denne ble så brukt som hovedkilde i den påfølgende analysen. Lydopptakene ble brukt til å bekrefte og justere oppfatninger ved behov. I analysearbeidet hadde vi noen deduktivt utviklede dimensjoner, altså noen temaer vi i lys av problemstilling, kontekst og teori visste vi var interessert i. Derne st fulgte vi systematisk opp temaer som vi gjennom analysearbeidet så var viktige.

## Veikart for resten av rapporten

Rapporten er organisert i fire kapitler, inkludert dette introduksjonskapittelet. I kapittel 2 bruker vi spørreundersøkelsen til å undersøke organisasjonenes perspektiver og spørsmål om i hvilken grad Turmat fra hele verden har blitt en naturlig del av organisasjonenes aktiviteter, og hvordan de bruker muligheten som ligger i Turmat fra hele verden. I kapittel 3 studerer vi Turmat fra hele verden fra de involverte enkeltpersonenes perspektiv, både lokalt frivillige og deltakere. Her er vi interessert i hvordan man involverer personer som står på utsiden av mange av fellesskapene i samfunnet, og hvordan tiltakene treffer bredere deler av (innvandrere)befolkningen. I avslutningskapitlet oppsummerer vi de ulike funnene i lys av problemstillingene og setter dem i en videre norsk samfunnskontekst.

## 2 Funn fra spørreundersøkelsen: organisasjonenes perspektiver på Turmat fra hele verden

Dette kapittelet handler om svar fra spørreundersøkelsen vi sendte ut. Vi var interessert i å få et inntrykk av bruken av Turmat fra hele verden som inkluderingsverktøy i organisasjonene. Her var vi interessert i gjennomføring, rekruttering av deltakere og hvordan organisasjonene opplevde at det hadde fungert som en arena for å tiltrekke seg nye frivillige og medlemmer med innvandringsbakgrunn. Siden en del av organisasjonene som svarte på spørreundersøkelsen, ikke hadde kjennskap til Turmat fra hele verden, presenterer vi også informasjon om hvordan disse organisasjonene jobber med inkludering.



Foto: Kasper Fosser/Vaffel og film

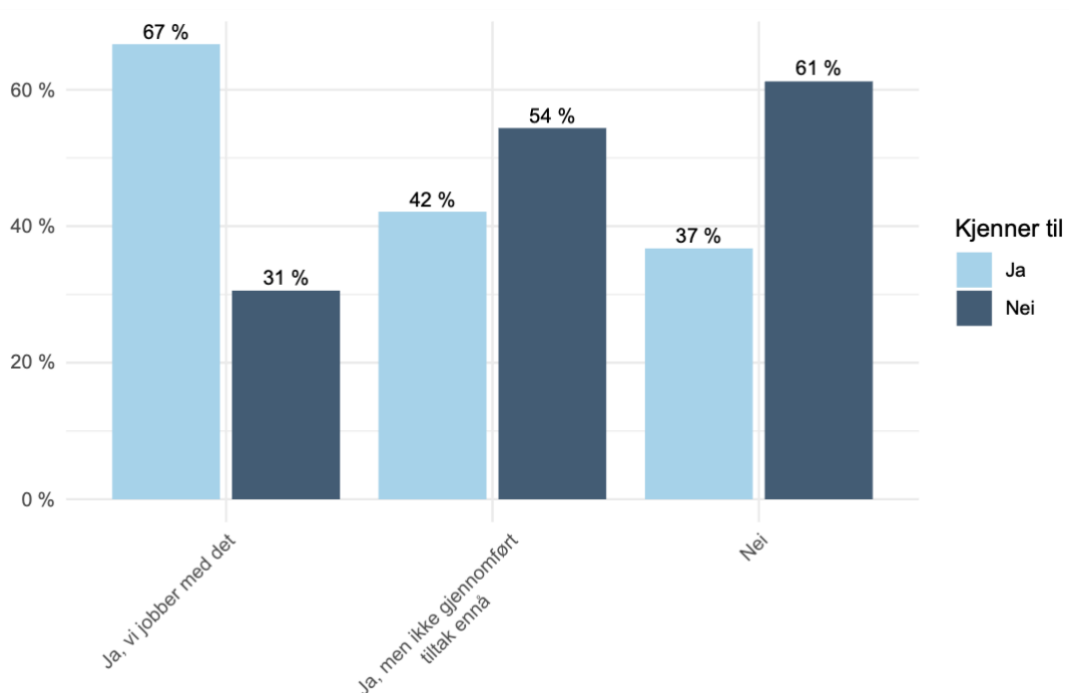
### Kjennskap til og bruk av Turmat fra hele verden

Spørreundersøkelsen til organisasjonene tok for seg kunnskap om og vurdering av inkluderingsverktøyet og hvilke erfaringer organisasjonene hadde gjort ved en eventuell gjennomføring av Turmat fra hele verden.

Vi begynner med å se på kunnskap og bruk av Turmat fra hele verden. Når det gjelder kunnskap, oppga litt over halvparten å kjenne til Turmat fra hele verden.

I figur 1 ser vi nærmere på om organisasjonene har gjennomført tiltak for å rekruttere flere med minoritetsbakgrunn eller har et mål om å rekruttere flere. Figuren viser at kjennskapen varierer en del. Blant organisasjoner som jobber aktivt med å rekruttere flere med minoritetsbakgrunn, kjenner to tredjedeler til Turmat fra hele verden. Kjennskapen er dårligere blant organisasjoner som ikke har gjennomført tiltak for å rekruttere ennå, eller som ikke har et mål om å rekruttere flere med minoritetsbakgrunn. To femtedeler av organisasjonene som har rekruttering av minoritetspersoner som et mål, men som ikke har gjennomført tiltak for å rekruttere ennå, kjenner til Turmat fra hele verden. Blant organisasjoner som ikke har dette målet, er kjennskapen enda litt lavere. Det ser altså ut til at kunnskapen om Turmat fra hele verden, ikke overraskende, er bedre blant organisasjonene som jobber aktivt med å rekruttere flere med minoritetsbakgrunn, enn blant andre organisasjoner. Forskjellen mellom de som jobber aktivt med det, og de som bare har det som et mål, er kanskje mer overraskende, men viser at kjennskapen fortsatt er knyttet til at man har gjort en aktiv innsats for å drive rekruttering av personer med innvandringsbakgrunn.

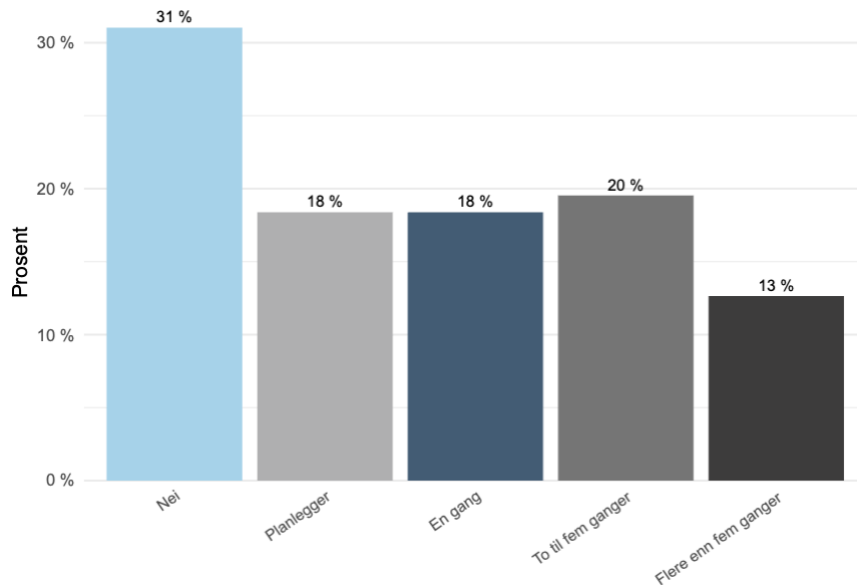
**Figur 1: Andelen lokallag som har et mål om å rekruttere flere med minoritetsbakgrunn, og om de kjenner til Turmat fra hele verden**



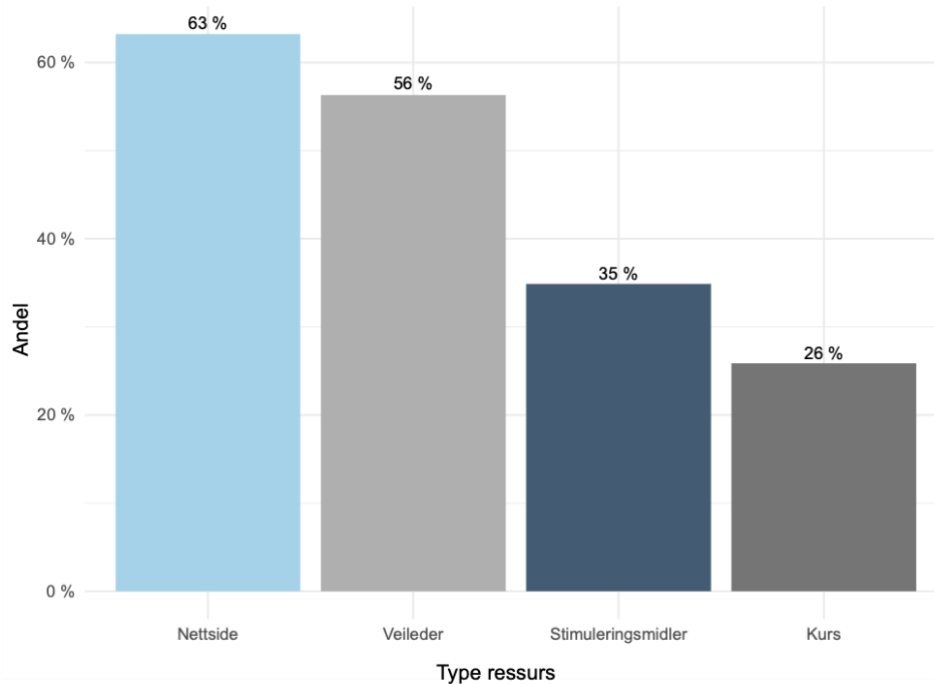
Vi stilte også et åpent spørsmål om hvordan respondentene hadde blitt kjent med Turmat fra hele verden. Mange respondenter oppga at de hadde fått e-post med informasjon eller fått informasjon fra enten Norsk Friluftsliv eller hovedorganisasjonen laget var medlem av. Ellers var det også vanlig å ha kommet over informasjonen selv på nett og å få informasjonen fra kontakter man hadde i organisasjonslivet.

Figur 2 viser hvor mange av de som kjente til Turmat fra hele verden, som hadde gjennomført arrangementer. Det var litt over halvparten som hadde gjennomført minst ett arrangement, og nesten en av fem som planla å gjennomføre arrangementer. Samtidig var det nesten en tredjedel som verken hadde gjennomført arrangementer eller hadde planer om det.

**Figur 2: Andelen som oppgir å ha gjennomført Turmat fra hele verden**



Figur 3 viser bruken av ressursene som Norsk Friluftsliv har laget for Turmat fra hele verden. Som vi ser, er det primært nettsidene (nesten to tredjedeler) og veilederen (over halvparten) som respondentene oppgir å bruke. En tredjedel har også fått stimuleringsmidler, og en fjerdedel har vært på kurs. I de åpne tekstsvarene er det trukket fram at søknadsprosessen med e-post gjør det enkelt å søke på stimuleringsmidler. Det var også tydelig at oppskriftene fra Turmat fra hele verden ble brukt, og mange hadde benyttet og utforsket oppskriftene fra prosjektet.

**Figur 3: Bruk av Turmat fra hele verden-ressurser**

Vi stilte flere spørsmål om gjennomføringen av Turmat fra hele verden. Først spurte vi om målgruppen hadde blitt involvert i planleggingen og gjennomføringen. Her finner vi at over halvparten av organisasjonene som hadde gjennomført et arrangement, hadde involvert målgruppen i både planleggingen og gjennomføringen av arrangementet. I tillegg svarte en fjerdedel at målgruppen kun var involvert i gjennomføringen, og to prosent svarte at den kun var involvert i planleggingen. Totalt var det altså fire av fem organisasjoner som involverte målgruppen i gjennomføringen av arrangementene, noe som står sentralt om man ønsker myndiggjøring av målgruppen.

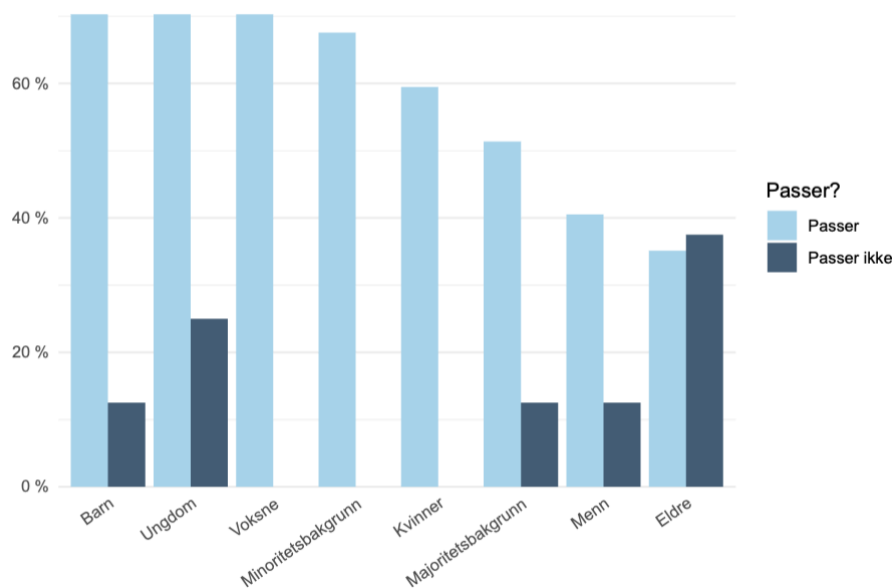
I spørreundersøkelsen hadde vi tatt med et åpent spørsmål om hva som var det viktigste deltakerne hadde fått med seg fra Turmat fra hele verden-aktiviteten slik de ser det. Her fikk vi flere interessante svar. En del av svarene handlet om at det ble veldig god mat og en fin sosial aktivitet som ga opplevelse av fellesskap. En skrev at det viktigste var å «oppleve å være sammen rundt bålet». Det var også en del som tok opp temaer om myndiggjøring på ulike vis. På et spørsmål om lærdommer var det flere som skrev at det er viktig å få bidra og lære bort, ikke bare være mottaker. Mange skrev om at Turmat fra hele verden gjorde det mulig å bidra med egen kompetanse til fellesskapet på en god måte. Flere skrev også at det var mye stolthet i å vise fram egen (mat)kultur. På en måte reflekterer svarene dermed både minoritetsperspektivet og majoritetsperspektivet. For den første gruppen er det et hovedpoeng å vise fram egen kultur og egen kompetanse samtidig som man deltar i fellesskapet. Her blir mestring en naturlig del av den felles aktiviteten. For den andre gruppen er Turmat fra hele verden i større grad en aktivitet der nye smaker og uvante retter er sentralt. Her er ikke myndiggjøring så relevant som utfall, men heller fellesskap og nye bekjenskaper i en kjent ramme.

## Målgrupper

I vurderingen ble respondentene bedt om å vurdere om Turmat fra hele verden passet til ulike målgrupper. Vi har tegnet inn svarene i figur 4 nedenfor. Over to tredjedeler mente Turmat fra hele verden passet for barn, ungdom og voksne, men bare en tredjedel mente at tiltaket passet for eldre. To tredjedeler mente også det passet for personer med minoritetsbakgrunn, mens bare halvparten mente det passet for personer med majoritetsbakgrunn. Over halvparten mente at det passet for kvinner, og under halvparten at det passet for menn. En mente at det «passer alle».

Vi snudde på spørsmålet og spurte om det var noen Turmat fra hele verden ikke passet for. Respondentene mente særlig at tiltaket ikke passet for de eldre: En tredjedel av respondentene svarte at Turmat fra hele verden ikke passet for eldre. I tillegg mente en fjerdedel av respondentene at det ikke passet for ungdom, og litt over en tiendedel (tolv prosent) mente at det ikke passet for barn, menn eller personer med majoritetsbakgrunn. Ingen av respondentene mente at Turmat fra hele verden ikke passet for kvinner, personer med minoritetsbakgrunn eller voksne.

**Figur 4: Passer Turmat fra hele verden for ulike grupper?**



Vi kjenner ikke respondentenes begrunnelser for å svare som de har gjort, men det er sannsynlig at de mener at turaktiviteter og måltid i friluft er vanskelig for eldre. Turmat fra hele verden kan tenkes å være vanskelig for personer som ikke har god mobilitet, eller som av andre grunner ikke kan være med på tur. Dette er noe vi kommer tilbake til i de kvalitative undersøkelsene i kapittel 3. I det kvalitative materialet forteller informantene om at man kan inkludere folk som er mindre mobile, gjennom at konseptet gjennomføres uten en lang tur, eller at man bare utnytter grønne lommer i urbane kontekster. Kompetansen og viljen til å ta slike hensyn vil sannsynligvis variere mellom organisasjoner og personer.

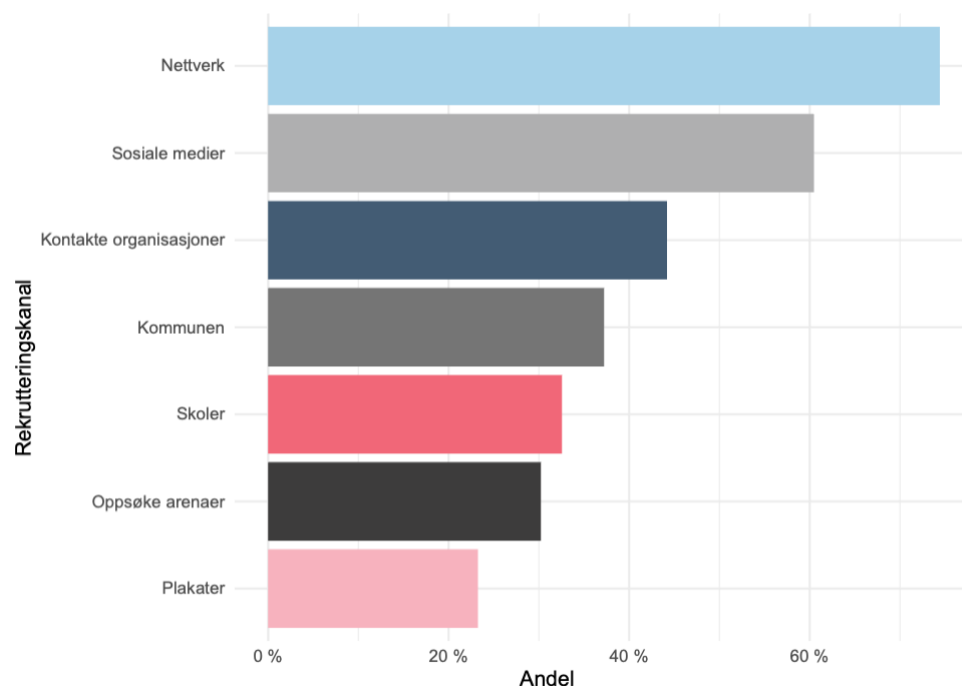
Noen av svarene i undersøkelsen antyder at tiltaket har vært gjennomført med mer vektlegging av mataspektet enn turaspektet. Dette kan være en god måte å gå fram på for å få inkludert personer som har lite turerfaring, og som senere kan bli med på andre turaktiviteter.

Når det gjelder svarene som antyder at det passer bedre for kvinner enn for menn, kan man tenke seg at slike holdninger kommer av ideer om hvem som lager mat, eller hvem som er interessert i matlaging. Siden maten er en sentral del av konseptet, er det klart at grupper som ikke vil delta i matlagingen, vil være mindre relevante for arrangementene. Samtidig var det relativt få (tolv prosent) som sa det passet dårlig for menn, men vi kan anta at Turmat fra hele verden passer bedre til å inkludere personer som er vant til å lage mat, og dermed også kvinner. Noen av Turmat fra hele verden-aktivitetene har også vært arrangert spesifikt for kvinner som kanskje har få kontaktflater med resten av samfunnet. At kvinner kan oppfattes som en sentral målgruppe for prosjektet, kan dermed raskt bli en styrke heller enn en svakhet. Prosjektet kan lykkes med å rekruttere og inkludere en viktig gruppe som står utenfor.

## Rekruttering

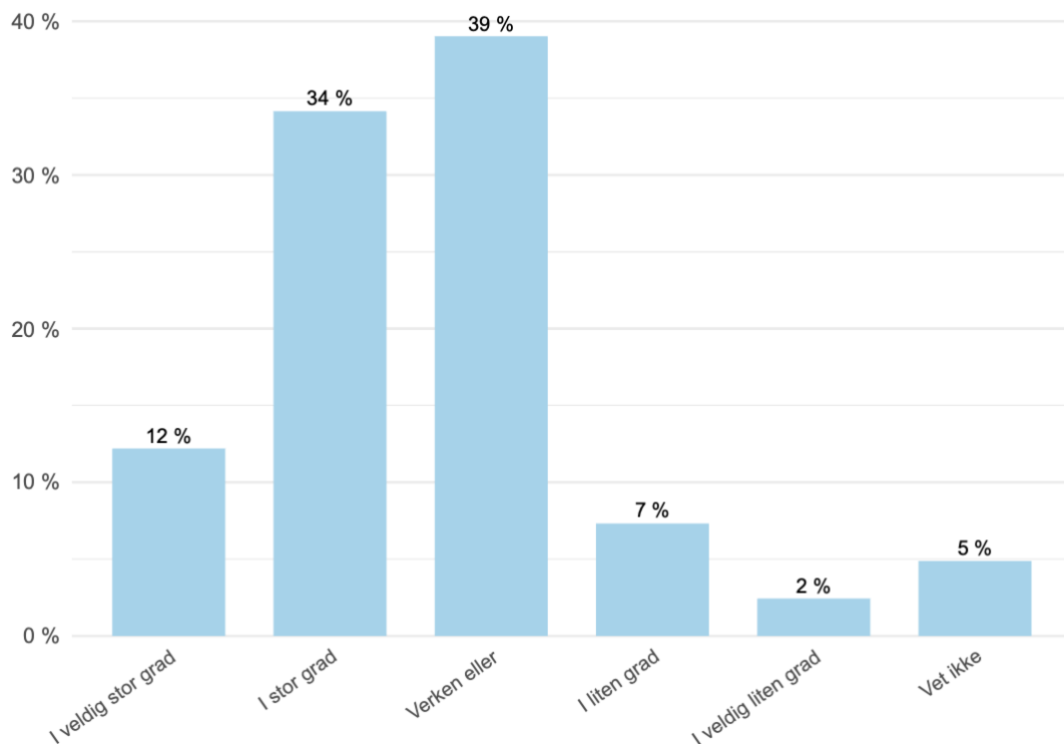
Rekruttering til Turmat fra hele verden-aktiviteter stiller særegne krav til foreningene. Hvis foreningene ikke har en flerkulturell sammensetning, må de finne nye deltakere utenfor organisasjonen. Da vi spurte foreningene om hva de syntes om det å bruke mat som inkluderingsverktøy, var et av de vanligste ankepunktene at det var få personer med minoritetsbakgrunn å rekruttere i lokalmiljøet. Foreningene som hadde gjennomført Turmat fra hele verden-aktiviteter, ble imidlertid spurt om hvordan de rekrutterte, og vi ser at foreningene bruker et bredt spekter av strategier. Vi hadde sju svaralternativer: plakater, sosiale medier, kontakt med andre organisasjoner, oppsøking av arenaer der målgruppen møtes, skoler/barnehager, gjennom nettverk og gjennom kommunen. Alle strategiene vi spurte om, ble brukt av minst en av fem av foreningene. Vi ser av figur 5 at foreningene brukte et bredt spekter av rekrutteringskanaler. Det mest vanlige var å rekruttere gjennom eget nettverk, og tre av fire oppga at de hadde gjort dette. Den nest vanligste rekrutteringsmåten var å bruke sosiale medier, og tre av fem av organisasjonene oppga dette. Mange av foreningene oppga også å ha brukt de andre strategiene, og nesten halvparten har rekruttert via andre organisasjoner, over en tredjedel via kommunen og en tredjedel via skoler. I tillegg er det nesten en tredjedel som har oppsøkt arenaer der personer med minoritetsbakgrunn møtes, og over en femtedel har hengt opp plakater.

**Figur 5: Bruk av rekrutteringskanaler**



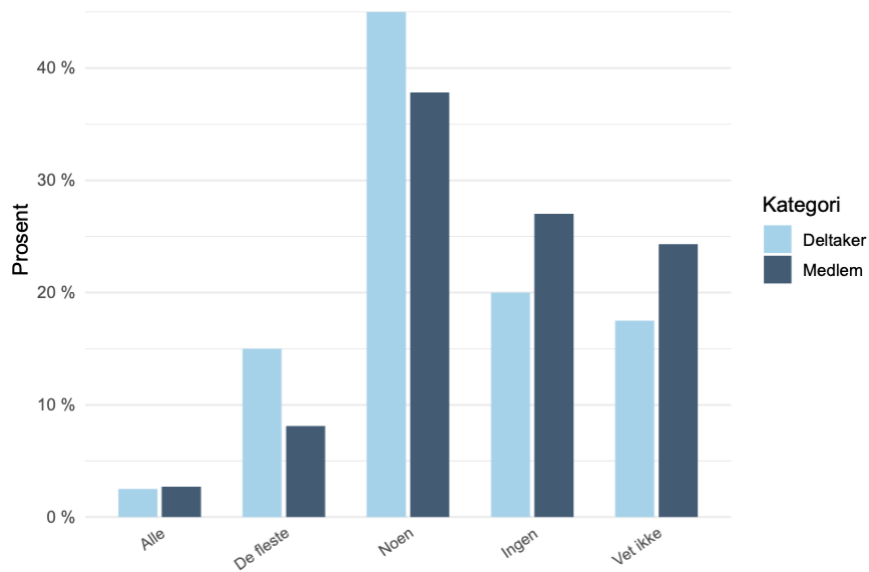
## Inkludering

Vi ba foreningene evaluere om Turmat fra hele verden har bidratt til mer inkludering, og svarene er tegnet inn i figur 6. Nesten halvparten svarte at arrangementene i stor eller veldig stor grad har bidratt til mer inkludering og fellesskap på tvers av kulturer i foreningen. I motsatt ende svarte kun en av ti at dette var tilfelle i liten eller veldig liten grad. Nesten ni av ti rapporterte også at de mente Turmat fra hele verden fungerte bra eller veldig bra, og de resterende svarte verken eller. Alt i alt ser det ut til at foreningene som har gjennomført Turmat fra hele verden, er positive til konseptet.

**Figur 6: Vurderinger av om Turmat fra hele verden har bidratt til mer inkludering og fellesskap på tvers av kulturer i foreningen**

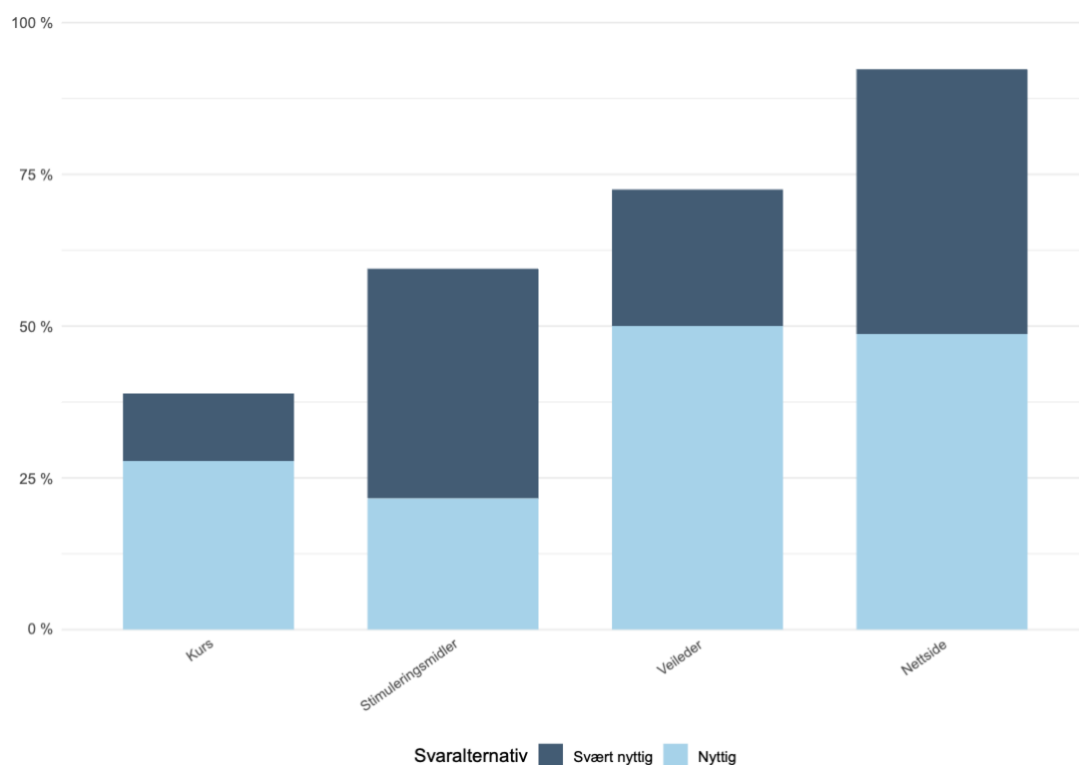
En annen måte å evaluere Turmat fra hele verden på er å se om foreningene rapporterer å ha rekruttert nye deltakere eller medlemmer via Turmat fra hele verden. Som vi ser av figur 7, sier nesten to tredjedeler at noen eller flere av deltakerne på Turmat fra hele verden har blitt med videre på andre aktiviteter i foreningene. Det er en lavere andel som sier at deltakerne har blitt medlem av foreningene, men fortsatt er det nesten halvparten av foreningene som sier at noen av deltakerne har blitt medlemmer. Her er det litt variasjon i hvor stor andel av deltakerne som rapporteres som medlemmer og videre deltakere. Mens mer enn en av seks organisasjoner rapporterer at de fleste eller alle har blitt med videre som deltakere, er det en av ti som sier at de fleste eller alle har blitt medlemmer.

**Figur 7: Har deltakerne blitt med videre som deltakere eller medlemmer?**



### Nytteverdi av ressurser fra Turmat fra hele verden

Vi undersøkte hvordan foreningene vurderte de ulike ressursene som er utarbeidet i forbindelse med Turmat fra hele verden. Svarene er presentert i figur 8. Som det framgår av figuren, er det nettsidene som regnes som mest nyttige, og over ni av ti oppgir at nettsidene har vært enten nyttige eller svært nyttige. Veilederen er også noe respondentene mener har vært nyttig, og nesten tre av fire svarer at den har vært nyttig i arbeidet. Når det gjelder stimuleringsmidler, er det en lavere andel som oppgir at de har vært nyttige, men en stor andel av de som sier stimuleringsmidler er nyttige, mener at de er svært nyttige. Over en tredjedel av respondentene mener stimuleringsmidler har vært svært nyttige for foreningen. Nesten to av fem oppgir at det har vært nyttig med kurs.

**Figur 8: Hvor nyttig har dere opplevd de ulike ressursene fra Turmat fra hele verden?**

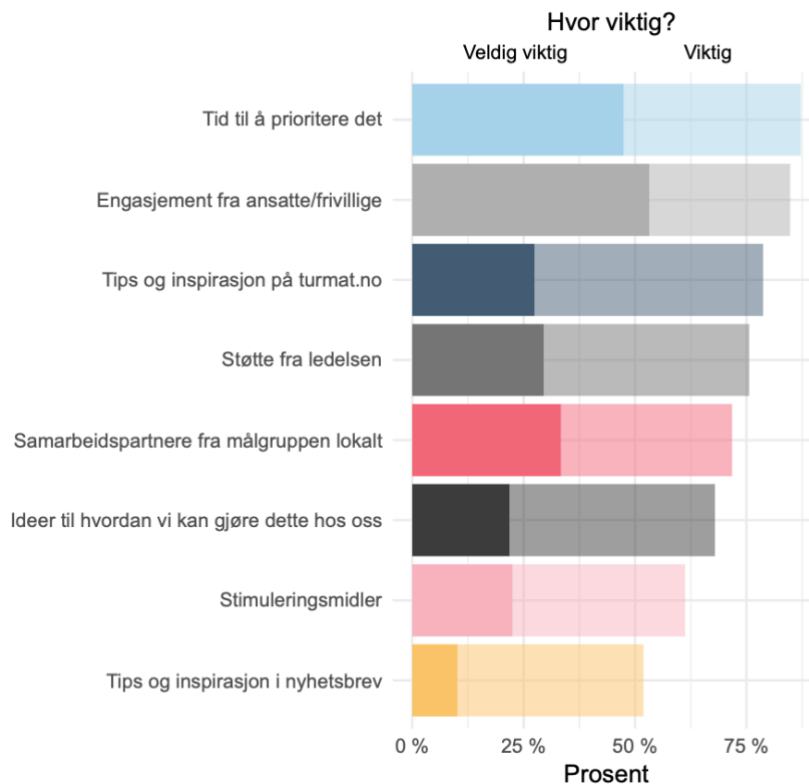
### Behov for ressurser videre

Vi stilte lokallagene spørsmål om hvilke ressurser de trengte for å gjennomføre Turmat fra hele verden-aktiviteter i fremtiden. For flere av foreningene skiller disse aktivitetene seg fra hovedaktiviteten, og de kan dermed ha behov for ekstra ressurser for å kunne gjennomføre dem. Vi spurte om ulike ressurser som Norsk Friluftsliv tilbyr, slik som stimuleringsmidler, tips og inspirasjon på nettsidene og tips og eksempler i nyhetsbrevet. Vi spurte også om andre nødvendige faktorer, slik som engasjement fra de frivillige eller ansatte, støtte fra ledelsen, samarbeid med andre organisasjoner lokalt, ideer eller tid til å prioritere tiltaket.

Vi ser av figur 9 at mer enn halvparten av respondentene oppgir at alle ressursene og faktorene vi spør om, er viktige eller veldig viktige for at foreningen skal gjennomføre Turmat fra hele verden-aktiviteter i fremtiden. Samtidig er det en viss forskjell mellom de ulike ressursene og faktorene i hvor viktige foreningene oppgir at de er. Tid og engasjement fra frivillige er de to kategoriene som oppgis som viktige av flest, nesten åtte av ti for begge, og disse er også de to ressursene som flest oppgir er veldig viktige, og over halvparten oppgir dette. Manglende engasjerte frivillige var også et vanlig svar når foreningene ble spurt om hvorfor de ikke hadde gjennomført Turmat fra hele verden-aktiviteter. Når vi beveger oss nedover i figur 9, ser vi at andelen som opplever ressursene og faktorene som «veldig viktig», synker, mens andelen

som opplever dem som «viktig», er relativt stabil. Over en av fire mener det er veldig viktig med tips og inspirasjon, støtte fra ledelsen og samarbeidspartnere fra målgruppen. Ideer og stimuleringsmidler er ikke opplevd som veldig viktige av like mange, bare omtrent en av fem. Tips og inspirasjon i nyhetsbrevet opplevd som veldig viktig av omtrent en av ti.

**Figur 9: Andelen som oppgir at ulike ressurser er viktig for å gjennomføre Turmat fra hele verden i framtiden**



### Foreningene som ikke kjente til Turmat fra hele verden

Som vi så ovenfor, var det en andel av de som svarte på spørreundersøkelsen, som ikke kjente til Turmat fra hele verden. Vi stilte denne gruppen spørsmål om de hadde andre tiltak de brukte for å inkludere minoriteter. To tredjedeler av disse svarte at de ikke hadde slike tiltak, mens en fjerdedel hadde egne tiltak for rekruttering. De som oppga at de hadde slike tiltak, fikk et spørsmål om hva dette tiltaket var. Her var det en viss variasjon i svarene, men mange av dem kunne grupperes i tre kategorier. Det første var tiltak for å redusere kostnader ved deltakelse. Det dreide seg om både gratisaktiviteter og muligheter for gratis medlemskap. I tillegg var det flere som nevnte lavterskelaktiviteter. Andre oppga at de oppsøkte målgruppen ved å samarbeide med skoler eller språkkafeer, og at de hadde familieaktiviteter. Det var noen som arrangerte aktiviteter der målgruppen var personer med flerkulturell bakgrunn, eller der det deltok frivillige med språkferdigheter som gjorde det mulig å ha aktivitetene på andre språk enn norsk

### 3 Kvalitative undersøkelser av deltakere og frivilliges perspektiv på Turmat fra hele verden



Foto: Paulina Cervenka

I dette kapittelet analyserer vi intervjumaterialet. Som vi skrev i innledningskapittelet, har vi intervjuet representanter for organisasjonene som arrangerer Turmat fra hele verden. I tillegg har vi intervjuet folk fra målgruppen – altså personer med innvandringsbakgrunn som har tatt del i disse arrangementene. Dette er imidlertid ikke gjensidig utelukkende kategorier: Personer med innvandringsbakgrunn kan gjerne ha erfaring som arrangører for Turmat fra hele verden-arrangementer. På mange vis er det en del av ideen bak Turmat fra hele verden at personer skal bruke sine ferdigheter og sin kompetanse til å bli myndiggjort i gjennomføringen av aktiviteten.

Når vi i fortsettelsen presenterer erfaringene med Turmat fra hele verden, har vi ikke tillagt dette uklare skillet stor betydning i analysene. Vi analyserer heller hvordan Turmat fra hele verden virker for ulike grupper, og hvilke erfaringer gruppene har.

Et gjennomgående tema i alle intervjuer er at mat er særlig godt egnet for møter mellom mennesker med forskjellig bakgrunn. Dette er særlig relevant når formålet er å komme i kontakt med, og inkludere, mennesker som står utenfor

de fleste fellesskapsarenaene i samfunnet. En respondent fra Afghanistan gir denne beskrivelsen:

Vi hadde mat fra hele verden på bordet, og alle hadde bidratt med noe. Alle fikk smake på de varierte smakene og nyte dem. Glede og latter fylte atmosfæren, sammen med en ny opplevelse av mangfoldige smaker. Reisen vår var litt lang, men full av entusiasme, vi lo sammen. Været var nydelig. Vi så den vakre naturen og skapte uforglemmelige øyeblikk.

Alle grupper av informanter er hovedsakelig entusiastiske med tanke på det å bruke mat som arena for fellesskap.

Samtidig som mat var viktig for fellesskap og representerte en mestringsarena for mange, var det mange som gjennom Turmat fra hele verden-aktiviteter fikk tilgang til den norske friluftslivstradisjonen. Noen fikk oppleve friluftsliv for første gang, mens andre, selv om de var vant til å være i naturen, nå fikk en introduksjon til norske friluftslivspraksiser og norske friluftslivsorganisasjoner.

## Betydningen av Turmat fra hele verden

Vårt forskningsdesign gjør at vi er varsomme med å snakke om effekter av aktivitetene i Turmat fra hele verden. Datamaterialet inneholder imidlertid noen personlige erfaringer og opplevelser som kan gi en pekepinn på hvordan Turmat fra hele verden-aktiviteter kan påvirke de som deltar.

### Betydningen av å fremme den enkeltes tilgang til friluftsliv

En viktig funksjon ved Turmat fra hele verden er at mange deltakere, særlig med bakgrunn fra andre land, får naturopplevelser når de deltar. Det er imidlertid også flere som rapporterer at disse første, organiserte opplevelsene med Turmat fra hele verden-aktiviteter har senket terskelen for å bruke naturen på en ny måte senere. Mange synes det er særlig nyttig når turarrangementet viser hvordan man kan utnytte naturområder i nærheten av der man bor. Mange har ikke bil, og det å komme seg til turområder kan være komplisert. Derfor er det nyttig med turopplevelser i eget nærområde. Økt bruk av naturen er dermed et ønsket utfall for den enkelte deltaker.

Det varierer om informantene i vårt materiale er vant til friluftsliv. Noe av dette skyldes personlige variasjoner – folk liker ulike ting. Men noe ser også ut til å handle om landbakgrunn. I noen land er det vanligere å spise mat i naturen enn i andre. Det interessante er at det ser ut til at et organisert tilbud basert på Turmat fra hele verden er nyttig for begge gruppene. For dem uten friluftslivserfaring fra tidligere er Turmat fra hele verden en introduksjon. For dem med lignende erfaringer fra hjemlandet er Turmat fra hele verden en katalysator for å gjenoppta en aktivitet de er vant til. For eksempel peker flere informanter på at folk med bakgrunn fra Syria lett slutter opp om aktivitetene fordi de har slike friluftslivserfaring fra tidligere. I begge tilfeller finner vi eksempler i det

kvalitative materialet på at Turmat fra hele verden-aktiviteter har fungert som en inngangsport til friluftsliv i Norge.

I begge tilfeller er det gjennomgående at informantene er opptatt av maten som en lavterskelinngang, men også som noe som legger til rette for samvær, og som gjør at samtaler glir lett og fellesskap bygges. En informant beskriver hva som skjer:

Mat er nøkkelen til magen. Og når folk spiser, blir de fornøyd, og vi får inkludering. Naturen er et fint sted å møte mennesker, jeg ser flere som utveksler adresser og telefonnummer.

De informantene som representerer friluftsforskningsorganisasjoner, peker på de samme mekanismene. En av organisasjonene vi intervjuet, har gjort økt mangfold blant frivillige og deltakere til en av sine strategiske satsinger. I dette arbeidet har Turmat fra hele verden vært et nyttig verktøy. Dette er en stor organisasjon med mange parallelle aktiviteter, og «med 1 500 aktiviteter i året er det umulig å utvikle alle selv, da er det nødvendig å ha noen pakkelsninger». I dette tilfellet var det Turmat fra hele verden som ble pakkelsningen. Denne ble så brukt til å invitere inn samarbeidsorganisasjoner med medlemmer fra andre land. Ifølge organisasjonene har de som følge av denne satsingen fått stadig flere deltakere og også frivillige med bakgrunn fra andre land enn Norge. På denne måten har Turmat fra hele verden ført til at flere får erfaringer med friluftsliv, både gjennom organisasjoner og privat med familien sin, og tiltaket har gitt bedre tilgang til organisert frivillighet. Deltakelse i frivillige organisasjoner er et gode både for den enkelte og for samfunnet. Det er derfor en verdi i seg selv når frivillige organisasjoner får til en rekruttering som bedre reflekterer lokalsamfunnet der organisasjonen holder til.

Både i det kvalitative materialet og i spørreundersøkelsen var myndiggjøring via matlagning et sentralt tema. Det at personene med minoritetsbakgrunn fikk muligheten til å vise fram sine mattradisjoner og lage mat til de andre deltakerne, gjorde at kompetansen deres ble tydeliggjort og verdsatt. Mange hadde ikke den sterkeste «turkompetansen» fra tidligere, men nå kunne de vise fram noe de var flinke til og stolte av. Terskelen for å delta på noe nytt – som friluftsliv – senkes når det kombineres med noe kjent, nemlig matlagning fra eget land. Dette understreker hvordan Turmat fra hele verden er et konsept der de ulike komponentene, friluftsliv og turmat, er avhengig av hverandre.

### **Betydningen for organisasjonenes samarbeid**

En annen måte Turmat fra hele verden har fått betydning for organisasjonene på, er når det har bidratt til bedre og mer samarbeid mellom ulike organisasjoner. Noen av organisasjonene vi har vært i kontakt med, er friluftsforskningsorganisasjoner som har kompetanse og innarbeidede praksiser knyttet til friluftslivsarrangementer. Som vi var inne på i innledningen, er det imidlertid en utfordring innenfor friluftslivsfrivilligheten at mennesker med innvandrerbakgrunn er underrepresentert. Disse organisasjonene beskriver

ambisjoner om å få mer bredde i deltaker- og medlemsgruppene sine, men at dette er vanskelig fordi organisasjonene mangler kontakter og møtepunkter med disse målgruppene og samtidig ikke kjenner gruppene og hva som motiverer dem. I denne situasjonen har Turmat fra hele verden fungert som inspirasjon, insentiv og virkemiddel for å etablere samarbeid med andre organisasjoner som nettopp har medlemsmasse fra minoritetsgrupper. Dermed har de vært i stand til å lage arrangementer som spiller på styrkene til begge parter.

Friluftslivsorganisasjonene kjenner friluftslivet, og minoritetsorganisasjonene har tilgang til andre grupper deltakere og kjenner også behovene og preferansene til disse gruppene. Til sammen gjør dette at det er lettere å etablere gode turopplevelser. Som en informant fra en friluftslivsorganisasjon sier:

Også er det viktig å få fram at mange av organisasjonene vi samarbeider med, når ut til et helt annet mangfold av personer som ikke kjenner til friluftstilbudet vårt. Det er veldig bra. [...] innvandrerorganisasjoner har en knutepunktfunksjon der vi [gjennom Turmat fra hele verden] blir kjent med dem og de blir kjent med oss.

På denne måten har Turmat fra hele verden gitt friluftslivsorganisasjoner økt kompetanse i mangfold og inkludering og i hvordan man kan utvikle tilbud som treffer nye grupper. Noen av disse organisasjonene beskriver også en utvikling med en mer mangfoldig medlemsgruppe der noen av deltakerne på arrangementene gradvis har blitt mer involvert i organisasjonen og nå er frivillige, noe som i seg selv betyr at man har nådd et mål om mer mangfold, men det kan også bidra til å utvide organisasjonen enda mer.

På samme vis viser noen av innvandringsorganisasjonene at erfaringene gjennom samarbeidet har gjort dem i stand til å ha egne friluftslivsarrangementer og/eller videreutvikle friluftslivsarrangementer som de tidligere også har hatt. Det har dermed bidratt til å bringe friluftsliv inn i det naturlige repertoaret til organisasjoner som ikke tradisjonelt har hatt så mange slike aktiviteter.

Når Turmat fra hele verden har kunnet spille en rolle for ulike organisasjoner, er det to ulike mekanismer som peker seg ut. For det første gjør initiativet med Turmat fra hele verden at det finnes et konkret verktøy til å etablere samarbeid. Organisasjoner som har hatt mangfoldsambisjoner, får med dette en «oppskrift» på hvordan de kan gå fram for å gjennomføre konkrete aktiviteter sammen med andre, noe som i seg selv senker terskelen for slikt samarbeid. For det andre er det avgjørende at tilbudet er gratis. Da er stimuleringsmidlene fra Norsk Friluftsliv særlig viktige.

## Turmat fra hele verden som brobygger

I utvalget vårt har vi en liten organisasjon som har spesialisert seg på å rekruttere det de oppfatter som «innvandrerkvinner på utsiden av samfunnet». Dette er gjerne kvinner som står utenfor arbeidslivet, som har dårlige norskkunnskaper, og som har få og svake sosiale bånd i det norske samfunnet.

For disse kvinnene er gjerne frivillig sektor den beste muligheten for å skape en bro til samfunnet.

Turmat fra hele verden fungerer i dette arbeidet som et nyttig verktøy for å gi disse kvinnene tilgang til større fellesskap. Å ha mat som utgangspunkt skaper inkludering ved at alle har et forhold til mat. Dessuten gjør verktøyet eksplisitte internasjonale dimensjoner som kompetanse – og dermed mestring – fordeles. Kvinner fra ulike kulturer har gjerne erfaring med og kompetanse i matlaging. Dette er kompetanse det er vanskelig å få vist fram utenfor hjemmet. Gjennom Turmat fra hele verden kan disse kvinnene dermed vise fram at de er en ressurs som kan bidra med noe som ikke alle kan. Dette skaper en mestringsarena. Flere av organisasjonene kan vise til suksesshistorier med kvinner som innledningsvis måtte hjelpes til deltakelse, og som deretter gradvis «blomstret» og ønsket og maktet å ta en større plass.

Betydningen av å mestre understrekes i flere intervjuer, både blant deltakere og blant frivillige. Mestring av matlaging gir glede ved deltakelse og er slik sett en berikelse i seg selv. Samtidig kan det å mestre kjerneaktiviteten – matlaging – også gjøre det mindre skummelt med ting man ikke mestrer. Informantene viser blant annet til flere kvinner som har kviet seg for å snakke norsk, men som i forbindelse med matlaging «slipper opp» siden det i denne situasjonen føles mer naturlig.

Inkluderingsarbeid har noen iboende spenninger som også utspiller seg når Turmat fra hele verden-verktøyet benyttes. Et sentralt formål er å skape menneskemøter på tvers – altså mellom folk fra ulike kulturer, men også land og kjønn. Mange arrangementer fungerer også på denne måten. Kvinner er ofte dominerende i matlagingen, men familiearrangementer inkluderer menn og kvinner i alle aldre. Likevel kan det være nødvendig med egne kvinnearrangementer for å skape trygghet for kvinner som er til stede på få av samfunnets fellesarenaer. Det er dermed nødvendig med et differensiert tilbud for å kunne nå hele målgruppen.

Ved å benytte begrepsapparatet i innledningen kan vi si at Turmat fra hele verden skaper møteplasser som kan bidra til å generere sosial kapital. Når det knyttes bånd mellom folk med ulik bakgrunn, er det en form for brobyggende sosial kapital. I noen tilfeller er det en forutsetning med en form for sosial kapital av typen *bindende*, altså et godt fellesskap internt i en gruppe, før man kan ta steget og etablere bånd til folk fra andre grupper.

En annen viktig faktor for å nå folk med mindre ressurser, er at tilbudet er gratis. Informantene beskriver jevnt over hvordan relativt beskjedne aktivitetstilskudd i form av stimuleringsmidler fra Norsk Friluftsliv får stor betydning i den enkelte organisasjon. Turmaten er rimelig per person når det kun er råvarer som skal dekkes. Det varierer hvor viktig denne støtten er. Det er imidlertid avgjørende at selve arrangementet er gratis dersom man ønsker å få med alle. For store organisasjoner er denne støtten underordnet, de har uansett råd til gratis arrangementer. For mindre organisasjoner kan støtten være avgjørende. En av

organisasjonene vi har snakket med, ser dette tilskuddet som avgjørende for den inkluderingsmodellen de har utviklet. Som en av informantene sier:

For at de skal komme, må det være gratis. Jeg vet ikke hva vi skal gjøre [hvis vi ikke får penger fra Turmat fra hele verden]. Det er ikke så mye, men jeg kan ikke betale med egne penger. Jeg har ikke mulighet til det.

Dette spennet mellom de som er avhengige av stimuleringsmidler, og de som ikke er det, avspeilet seg også i spørreundersøkelsen, der stimuleringsmidlene skilte seg fra de andre ressursene vi spurte om. Det var flere organisasjoner som oppga at stimuleringsmidlene var «veldig viktige» i forhold til de andre ressursene, og flere som sa at de ikke var viktige.

En fordel ved at kvinner som står «på siden» av mange av de sosiale arenaene i samfunnet, blir trukket inn i den organiserte frivilligheten, er at de her kan møte frivillige som kan gi dem informasjon og hjelpe dem med å komme i kontakt med andre tilbud. Fra vårt materiale er det eksempler på folk som gjennom deltakelse i Turmat fra hele verden-aktiviteter har kommet i kontakt med tilbud som Skattkammeret til Kirkens Bymisjon eller BUA. Fra andre studier vet vi at kontakt med den organiserte frivilligheten også kan senke terskelen for kontakt med det offentlige hjelpeapparatet.

## Turmat fra hele verden som møteplass

Turmat fra hele verden har som grunnidé å kombinere internasjonal matkultur med norsk turkultur og således skape møteplasser og en introduksjon til friluftslivet og naturen i Norge. Vi finner imidlertid at verktøyet også har fått en bredere bruk med flere eksempler på urbane arrangementer eller store arrangementer knyttet til institusjoner. I disse tilfellene er turaspektet noe nedtonet, mens kulturmøtene knyttet til mat er kjernen, og dette skjer utendørs. En organisasjon beskrev i spørreundersøkelsen at de arrangerte «piknik fra hele verden» nettopp for å redusere terskelen mange opplevde for å være med på det mer fremmede «tur».

Et annet eksempel er et større arrangement i Oslo med urbant landbruk som tema. Her var det et samarbeid mellom en besøksgård, en frivillig organisasjon og en frivilligsentral. På den måten fikk aktørene brukt sine ulike former for ekspertise. Det at et par av samarbeidsaktørene hadde profesjonelt ansatte, muliggjorde også et arrangement med flere hundre deltakere.

Den urbane settingen for Turmat fra hele verden arrangementer, har noen implikasjoner. Arrangementet var et Turmat fra hele verden-arrangement. Den urbane settingen gjorde imidlertid at turkultur ble noe nedtonet, som en av de frivillige uttalte: «Dette er mat fra hele verden, ikke turmat». Denne opplevelsen reflekterer informantens oppfatning av friluftsliv, men vi viser til definisjonen fra innledningen, som peker på grønne områder i urbane strøk som et sted for friluftsliv. Selv om informanten kan ha andre ambisjoner for egne

naturopplevelser, viste dette arrangementet verdien av en bred definisjon av friluftsliv, da det ga mange mennesker tilgang til en grønn lomme i byen som de ikke tidligere var vant til å nyttiggjøre seg.

Samtidig var det andre fordeler med et slik arrangement, foruten den store deltakelsen, som i seg selv er et uttrykk for et arrangement med bred appell. Det senket terskelen for deltakelse at det var kort vei. Her ble det også tatt ytterligere grep for å gjøre deltakelse tilgjengelig for så mange som mulig. I regi av frivilligsentralen ble det for det første gjennomført en språkcafé der arrangementet ble omtalt og diskutert. Dette bidro til å få ut informasjon om hva arrangementet var, slik at det ikke skulle være skremmende for aktuelle deltakere. For det andre ble det arrangert en følgegruppe der deltakere kunne møte opp på frivilligsentralen og bli fulgt til arrangementet av en gruppe frivillige. For denne gruppen kan det være krevende å oppsøke nye steder med ukjente aktiviteter. Derfor bidro disse aktivitetene til å senke terskelen for deltakelse gjennom å gi deltakerne trygghet på hva de skulle oppleve.

Arrangementet var imidlertid ikke spesielt for denne gruppen, og det var ikke de som dominerte blant deltakerne. Arrangementet var åpent og uten påmelding, slik at det ikke finnes noen oversikt over deltakere. Det var imidlertid tydelig at det var deltakere av begge kjønn og i alle aldre. Dessuten så man mange av de samme mekanismene som finner sted på turarrangementene: Samling rundt matlaging og spising skaper rom for uformell snakk mellom folk som ikke kjenner hverandre fra tidligere. De som laget maten, hadde forberedt dette i lang tid, men en interessant observasjon fra frivillige og arrangører var at deltakere, for eksempel fra Pakistan, viste fram en stolthet over å kunne presentere og snakke om mat fra sitt hjemland, selv om det ikke var de selv som hadde laget maten. En frivillig forteller:

Jeg la merke til hvordan deltakere uttrykte stolthet over mat fra sitt hjemland, også når de selv ikke hadde stått for matlagingen. Det åpnet for dialog og nysgjerrighet mellom deltakerne.

På denne måten skapte arrangementet møter på tvers av kulturer. Videre bidro det til at flere mennesker, og særlig barnefamilier, oppdaget besøksgården i eget nærområde, noe som kan berike bruken av nærmiljøet. Og arrangementet gjorde at gården fikk vist seg fram i nærmiljøet.

## Praktiske forhold i gjennomføringen av Turmat fra hele verden-aktivitet

Utvalget av informanter i den kvalitative datainnsamlingen har alle erfaringer fra arrangementer basert på Turmat fra hele verden. Siden vi har rekruttert gjennom nettverk og snøballmetoden, er det sannsynligvis en skjevhet i utvalget ved at mange har gode erfaringer med Turmat fra hele verden. Like fullt har det framkommet noen læringspunkter og erfaringer som ikke var gunstige.

Et gjennomgående tema er været og hvilken betydning det har for arrangementet. Her er erfaringene sprikende. Det synes å være et skille mellom de som har erfaringer fra tradisjonelle friluftsansjoner som har erfaring med arrangementer i all slags vær, og de som har erfaringer der andre typer ansjoner har tatt i bruk virkemidlene fra Turmat fra hele verden.

Her har vi ansjoner som rapporterer at de arrangerer turer gjennom hele året – og i all slags vær –, og at det i begrenset grad påvirker hvor vellykket de vurderer arrangementet. Vi har et eksempel der en deltaker beskriver arrangementet med at «det var helt forferdelig». Begrunnelsen for dette var at det var etter jobb, sent i oktober, i øsende regn, at de ikke hadde noe tak, ikke fikk til å lage mat, og at ingen hadde med seg hodelykter eller reflekser. Når det i tillegg var arrangører som var mer vant til å jobbe med inkludering og mangfold, men ikke friluftsliv, var betingelsene vanskelige.

Dette understreker at Turmat fra hele verden krever friluftslivskompetanse. I noen av fritekstsvarene i spørreundersøkelsen ble det også trukket fram at lav kunnskap om påkledning var et problem. Dette blir særlig en utfordring om man ønsker å ha friluftsliv som en helårsaktivitet. Samtidig kan den utstrakte inkluderingen av målgruppen i planleggingen av aktivitetene, som vi så ovenfor, være viktig for å kommunisere behovet for god bekledning og i tillegg hva god bekledning innebærer.

I en annen kommune har man etablert en tradisjon med et årlig stort arrangement der Frivilligsentralen, et museum, kommunen og flere frivillige ansjoner samarbeider. Arrangementet finner sted på museet som også ligger rett i nærheten av populære turområder. Det har imidlertid vist seg at et arrangement i oktober lett blir utsatt for dårlig vær. Dermed er det flere ganger blitt flyttet innendørs, noe som er mulig ved museet. Dette har sikret en god opplevelse og en møteplass for mange mennesker med ulik bakgrunn, men gjør samtidig at turaspektet ved arrangementet blir mindre framtreende.

Maten er i sentrum for Turmat fra hele verden, og en viktig del av verktøyet er tilgangen på oppskrifter på mat fra ulike land. En spenning som kommer opp i flere intervjuer, er imidlertid ønsket om rask servering, særlig fra barn, og det kan være krevende lage mat ute. En informant trekker fram at i hennes og andre land er det tradisjon for «slowfood», mens mange som er med på arrangementet, ønsker å spise etter kort tid. Løsningen blir da i mange tilfeller at man benytter ulike former for halvfabrikata, eller at maten langt på vei er tilberedt hjemme før man kommer ut i naturen. Flere som rapportere om denne måten å gjøre det på, peker også på at det er en utvikling, og at de senere ønsker å lage mer mat fra bunnen i naturen. Denne utfordringen kan særlig oppleves vanskelig av foreninger der mataspektet ikke står i sentrum, men derimot friluftsliv og tur. I spørreundersøkelsen var det flere som trakk fram at det var en utfordring at matlagingen tok lang tid i forhold til friluftaktivitetene.

Fra ansjonenes perspektiv er det som nevnt flere som framhever betydningen av stimuleringsmidler for å kunne gjennomføre aktiviteter, og at

deltakelse er gratis. Gjennomgående påpeker informantene også at det er avgjørende at forvaltningen av disse tilskuddene er ubyråkratisk og ikke krever mye administrasjon eller omfattende kompetanse. Organisasjonene er gjerne kjent med ulike søknadsordninger for aktivitetsstøtte, og det er tydelig at dette er et tema som forårsaker mye frustrasjon og irritasjon hos organisasjonene. Dermed er det ekstra verdsatt når det oppleves at det er en velfungerende tilskuddsforvaltning. I spørreundersøkelsen var det en som trakk fram at dette gjorde det mulig å «la lokale ressurspersoner ta initiativ og få eierskap til aktiviteten». Dette er muligens særlig viktig for noen av de mindre organisasjonene, som gjerne ikke har samme administrative kompetanse og erfaring som store aktører

## 4 Avslutning



Foto: Irene R. Mjelde

Denne studien hadde som mål å undersøke hvordan verdiene i Turmat fra hele verden faktisk etableres i medlemsorganisasjonenes praksis, hvordan frivillige vurderer tiltaket, og hvordan deltakerne selv opplever aktivitetene. Funnene viser at prosjektet i stor grad fungerer etter intensjonen om å skape inkluderende møteplasser der deltakernes ulike ressurser og kulturelle erfaringer verdsettes. Det har også fungert som en inngangsport til friluftsliv, både for folk med lite slik erfaring fra tidligere og for dem med slik erfaring fra andre land enn Norge. Samtidig avdekker materialet viktige nyanser og spenninger som belyser hvordan tiltaket både realiserer og utfordrer sentrale teoretiske perspektiver om integrering, frivillighet, sosial kapital og myndiggjøring.

Et første hovedfunn er betydningen av mat som lavterskelarena og kulturoverskridende arena. Mat fungerer både som sosial inngang og som en måte å anerkjenne deltakernes egne ferdigheter på – særlig for kvinner med innvandringsbakgrunn som står utenfor arbeidslivet. Dette viser hvordan frivillighet kan være en inkluderingsarena med lav språkterskel og rom for praktisk læring. Slik blir Turmat fra hele verden et konkret uttrykk for en inkluderingsmodell der erfaringer fra personer med innvandringsbakgrunn løftes fram som ressurser, i tråd med myndiggjøringstenkningen. Funnene viser at deltakere ofte «blomstrer» etter hvert som de får mulighet til å bidra med egen matkultur og opplever mestring i møte med andre. Dette illustrerer hvordan tiltaket kan skape både strukturell og relasjonell myndiggjøring og gjøre

deltakerne tryggere på å delta i andre aktiviteter – inkludert språkbruk, friluftsliv og kontakt med øvrige frivillighetstilbud.

Videre viser studien at betydningen av Turmat fra hele verden særlig kommer fram på individnivå, i form av økt deltakelse i naturen, større trygghet i nye omgivelser og en opplevelse av å være ønsket og verdsatt. Flere deltakere rapporterer at de etter første møte tør å bruke nærnaturen på egen hånd. Organisasjonene rapporterer også at prosjektet har bidratt til større mangfold blant frivillige og deltakere, selv om de mangler presis statistikk. Disse erfaringene indikerer at tiltaket kan senke terskelen inn til friluftslivet og styrke kontaktflater mellom majoritet og minoritet, men at om og hvordan dette skjer varierer etter organisasjonenes kapasitet, målgruppe og lokal kontekst.

Samtidig synliggjør funnene spenninger som kompliserer prosjektets ambisjon om å skape brobyggende sosial kapital. Selv om de fleste arrangementene bringer mennesker fra ulike kulturer sammen, er det i noen tilfeller nødvendig med kjønnssegregerte aktiviteter for å sikre trygghet for deltakerne. Dette understreker at brobygging ikke kan tas for gitt, men krever tilpasning til deltakernes situasjon og bakgrunn. Videre viser studien at store, åpne arrangementer – som urbane mataktiviteter – kan mobilisere et bredere publikum, men samtidig risikerer å nedtone turkomponenten og dermed svekke koblingen mellom mat, natur og friluftsliv. Dette illustrerer hvordan organisasjoner tilpasser modellen etter egne forutsetninger, noe som kan styrke tilgjengeligheten. Dessuten er det et viktig poeng å anerkjenne også den mer urbane formen for friluftsliv, i tråd med definisjonen fra innledningen. Grønne lommer i urbane landskap gjør det enklere å delta i friluftslivsaktiviteter, og terskelen for å delta blir lavere.

Et funn fra spørreundersøkelsen er at kjennskapen til Turmat fra hele verden kunne vært bedre. Omtrent halvparten av respondentene rapporterte å ikke kjenne til konseptet. Når vi undersøkte hvordan dette hang sammen med organisasjonenes målsettinger, fant vi imidlertid store forskjeller i kjennskap mellom organisasjoner som jobbet aktivt med å rekruttere flere minoriteter, og organisasjoner som ikke hadde det som målsetting eller ikke jobbet med det. Blant de som jobbet aktivt med å rekruttere minoriteter, kjente en stor andel til Turmat fra hele verden. Dermed kan Turmat fra hele verden tenkes å spille en større rolle i framtiden dersom flere organisasjoner søker strategier for å inkludere personer med minoritetsbakgrunn.

Et annet viktig tema er variasjonen i organisasjonenes kapasitet og kompetanse. Her peker funnene på en ulikhet som også er kjent fra frivillighetsforskningen: Store, etablerte organisasjoner har ressurser og friluftskompetanse som gjør dem robuste i møte med krevende rammevilkår, som dårlig vær eller behov for logistiske løsninger. Mindre organisasjoner er i større grad avhengig av ubyråkratisk tilskuddsforvaltning og enkel tilgang på midler for å kunne tilby gratis aktiviteter. At små organisasjoner uttrykker særlig takknemlighet for enkel finansiering, viser at organisatoriske barrierer kan stå i veien for inkluderingsarbeid dersom støtteordningene blir for byråkratiske.

Funnene er imidlertid begrenset av utvalgets sammensetning. Rekruttering gjennom nettverk gjør sannsynligvis at positive erfaringer er overrepresentert, og personer med negative erfaringer er trolig underrepresentert. Det framkom også utfordringer med værforhold, forventninger til tempoet i matlagingen og varierende friluftskompetanse blant arrangører. Disse punktene understreker at det er avgjørende med erfaring, kompetanse og kjennskap til lokale forhold når man gjennomfører aktiviteter.

Samlet viser studien at Turmat fra hele verden lykkes som en kreativ modell for inkludering i frivilligheten og friluftslivet ved å kombinere verdier fra norsk friluftsliv med anerkjennelse av kulturelt mangfold. Våre funn viser også at tiltaket er svært fleksibelt og kan tilpasses ulike målgrupper og kontekster uten at det går utover målsettinger om inkludering, myndiggjøring og bygging av fellesskap. Tiltaket ser ut til å skape mestring, sosial kapital og gjensidig læring mellom frivillige og deltakere. Samtidig avdekker funnene at realiseringen av prosjektets verdier avhenger av organisatorisk kapasitet, fleksibilitet i tilnærmingen og tilrettelegging for trygghet. Med et slikt utgangspunkt kan Turmat fra hele verden bidra med viktige erfaringer for framtidig inkluderingsarbeid i frivillig sektor – både som en modell for brobygging, som en arena for myndiggjøring og som et eksempel på hvordan praktiske aktiviteter kan styrke sosial integrering i nærmiljøene.

# Litteratur

- Dalen, H. B., & Oppøyen, M. S. (2023). *Friluftsliv i Norge: Status og historisk utvikling*. Statistisk sentralbyrå.
- Eimhjellen, I., Fladmoe, A., & Loga, J. (2021). *Sivilsamfunn og integrering: En kunnskapsoppsummering*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Enjolras, B., Steen-Johnsen, K., & Wollebæk, D. (2012). *Deltakelse i frivillige organisasjoner: Forutsetninger og effekter*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Fladmoe, A., Sivesind, K. H., & Arnesen, D. (2024). *Tilbake til normalen? Frivillig engasjement i Norge, 1998–2023*. Institutt for samfunnsforskning.
- Haaland, H., & Wallevik, H. (2017). Frivillig sektor som inngangsport til det norske. I B. E. Johnsen (Red.), *På vandring og på flukt: Migrasjon i historisk perspektiv* (s. 183–208). Cappelen Damm Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet. (2021). *Hverdagsintegrering: Strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021–2024*. Kunnskapsdepartementet.
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press

Denne rapporten presenterer en evaluering av Turmat fra hele verden, et inkluderingstiltak utviklet av Norsk Friluftsliv for å senke terskelen for deltakelse i friluftsliv blant barn og unge som har innvandrerbakgrunn, og/ eller kommer fra lavinntektsfamilier. Tiltaket tar utgangspunkt i mat som en universell og inkluderende praksis, og forsøker å bygge bro mellom norsk friluftsliv og deltakernes egne matkulturer. Ved å anerkjenne deltakernes erfaringer og ressurser legger prosjektet til rette for likeverdige møteplasser preget av mestring og kulturutveksling.

Studien undersøker hvordan tiltaket tas i bruk av frivillige organisasjoner, hvordan frivillige vurderer verktøyet, og hvordan deltakerne opplever aktivitetene. Analysen bygger på en spørreundersøkelse blant lokallag i frivillige organisasjoner samt kvalitative intervjuer og fokusgruppeintervjuer med frivillige og deltakere med erfaring fra konkrete arrangementer.

Funnene viser at Turmat fra hele verden i stor grad fungerer etter intensjonene. Mat framstår som en lavterskelinngang til både friluftsliv og frivillighet, og som en arena der deltakernes kulturelle kompetanse verdsettes. Tiltaket bidrar særlig til økt trygghet og opplevelse av mestring blant personer med lite tidligere friluftserfaring, og for mange fungerer aktivitetene som en inngangsport til videre deltakelse. Samtidig avdekkes nyanser, som behov for tilpasninger, variasjon i vektleggingen av friluftslivskomponenten og betydningen av organisatorisk kapasitet og finansiering.

Samlet viser rapporten at Turmat fra hele verden er en fleksibel modell for inkludering i frivillighet og friluftsliv, med overføringsverdi til framtidig inkluderingsarbeid i frivillig sektor.



ISBN (digital): 978-82-7763-889-8  
ISSN (digital): 1891-2176

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor  
c/o ISF  
Munthes gate 31  
Pb. 3233 Elisenberg  
0208 Oslo

[www.sivilsamfunn.no](http://www.sivilsamfunn.no)